

som Lønningssager; men saaledes er det jo ikke. En hel Side af det høiere Undervisningsvæsen, som her kommer under Behandling i disse Love, nemlig Universitetsspørgsmaalet, har jo aldrig i den senere Tid været fuldt og udtømmende behandlet fra Thingets Side, og en anden Side deraf, nemlig det lærde Skolevæsen, der ligeledes kommer ind under det høiere Undervisningsvæsen, har været behandlet for 10 Aar siden; der ligger 10 Aar mellem den Behandling, der dengang fandt Sted, og den, der nu skal finde Sted, og Behandlingen dengang førte, som de Herrer ville erindre, til et Forslag til Beslutning, her i Thinget, som imidlertid Aaret efter førte til et Lovforslag, der dog ikke var i Overensstemmelse med dette Forslag til Beslutning, men fremkom ved et Slags Kompromis, mellem forskellige Anskuelser, men som alle de, der dengang stemte derfor, neppe fra nogen Side ere fuldkommen tilfredse med. Senere hen er denne Lov gaaet Erfaringsens Ekjærtsild igjennem, og der har vistnok paa mangfoldige Punkter vist sig ikke blot Tvivl, men ubetinget Misforntielse med Lovens Bestemmelser. Man er kommen til Erkjendelse af, at de Veie, man gik i 1871, neppe vare rigtige, og at det Maal, man vilde naae, ikke naaedes ad den Vei, man da gik. Dertil kommer, at den Maade, hvorpaa Loven af 1871 er bleven gennemført, har mødt megen Modstand fra forskellige Sider heri Thinget. Jeg siger udtrykkelig fra forskellige Sider; thi det er ikke et enkelt eller nogle enkelte politiske Partier, der have været utilfredse med den Maade, hvorpaa den er bleven gennemført i enkelte Punkter, men denne Misforntielse er kommen frem fra alle politiske Afstygninger. Tages alt dette i Betragtning, tror jeg, at man med Rette kan sige, at, er der noget Punkt, hvorpaa Anskuelserne i dette Dieblit ikke ere indbyrdes ganske enige, ikke ere komne til nogen Forstaelse med hinanden, og hvor der er Misforntielse med det Bestaaende, uden at der er fuld Klarhed med Hensyn til det, man vil i Fremtiden, er det det lærde Skolevæsen. Til Begrundelse af, hvad jeg sagde for lidt siden med Hensyn til Karakteren og Udførelsen af Skoleloven af 1871, vil jeg blot bede de Herrer, hvem Forhandlingerne i 1871 maatte ikke ere præsente, at slaa efter i Rigsdagstidende og atter sætte sig ind i Forslaget til Beslutning, som fremkom fra Udvalget i 1870, og de ville da se, at dette Forslag, hvorefter Udvalget, som bestod af Medlemmer af forskellige Sider i Thinget, enedes, er saa væsentlig forskjelligt fra det Forslag, der fremkom i 1871, og den Lov, der fremgik deraf, at de vistnok ville kunne forstaa, at den Tilfredshed, der maatte komme efter Bedtagelsen af Loven af 1871, ialtsald kun kunde være meget kortvarig. De Betragtninger, man gjorde gjældende i det daværende Udvalg, og som da vistnok havde Sympathi hos

de forskjellige Sider i Thinget, gik væsentligt ud paa at indskrænket Undervisningen i de lærde Skoler til 4 Klasser med det Formaal for Die at bevirke, at Børnene, Drengene, bleve saalænge hjemme som muligt og saalænge som muligt kunde udsætte at tage Bestemmelse om, hvilket der skulde være deres egentlige Studium. Man gik dernæst i Forslaget ud fra, at den Vei, man burde ind paa, for tilfulde at kunne skaffe den studerende Ungdom en saadan Forberedelse, at dens Coner kom til fuld Magt over det Stof, den skulde behandle og navnlig i formel Henseende bleve saaledes udviklede, at dens senere Studium kunde blive lettere og mere frugtbringende, var en gennemført Arbejds Deling. Man foreslog derfor, at Skolerne deltes i forskjellige Stags Skoler. Disse ere de to Hovedpunkter med Hensyn til det lærde Skolevæsen. Der var imidlertid intet af disse to Hovedpunkter, som kom til sin Ret i Loven af 1871. Jeg tror, at Grunden hertil ikke skyldes, at man fra Flertallets Side virkelig fastholdt sin Overbevisning om, at denne Vei var den principrigtige, men det var Bestræbelserne for overhoved at faae Noget ud af det, som førte til et Kompromis, som da førte til en Lov, om hvilken det maa siges, at den i Virkeligheden ikke tilfredsstillede Noget. Man gik nemlig bort fra de 4 etaarige Klasser over til 6aarig Skoletid og opgav Tanken om forskellige Arter af Skolerne, idet man kom ind paa Lædelingsystemet. De mange Klager, den megen Misforntielse, som har reist sig af hele dette System, skyldes ingenlunde blot, som det før har kunnet se ud til, en Modstand fra den gamle, strengt latinl eller klassiske Retning, men fuldt saameget en Erkjendelse fra alle Sider af, at det, man er gaaet ind paa, ikke har svaret til de Forventninger, man i praktisk Henseende stillede dertil. Da man nu altsaa skal gaa til en betydelig Forsøgelse af Lønningerne ved disse Skoler, vil det være absolut nødvendigt at tage hele dette Spørgsmaal op til Behandling igjen og først at bringe en Forstaelse tilveie, saavel om, hvorvidt man bør blive staaende ved det, der i 1871 kom tilveie her i Thinget, som om, hvorvidt og i hvilken Retning man vil gaa, og hvilke Forandringer der bør ske, og navnlig maa man da tage det Spørgsmaal op igjen, om det ikke vilde være rigtigst at komme tilbage til de af det daværende Udvalg foreslaaede Tanker. — Med Hensyn til Universitetet er Opgaven selvfølgelig endel vanskeligere endnu, thi der foreligger ikke saadanne Forarbejder som med Hensyn til det lærde Skolevæsen. Der vil det blive maatte endnu vanskeligere at komme til Overenskomst. Men saa meget maa anses for sikkert, at man neppe vil faae den lovgivende Magts repræsentative Faktorer til at gaa ind paa betydelige Udvidelser saavel af Embedsmændenes Tal som de dertil hørende Pengemidler, uden at vi først naae til en Overenskomst